

Bilaga:

Modellbeskrivning

Överenskommelse om gemensam funktion för regional samverkan inom ramen för avsiktsförklaringen -En trygg, säker och störningsfri region

Version 2.0

Läsanvisning

Denna beskrivning av modellen för regional samverkan riktar sig främst till dig som arbetar i Stockholmsregionen inom området trygghet, säkerhet och hantering av samhällsstörningar. Den visar hur den beslutade och överenskomna samverkansmodellen är uppbyggd och tänkt att fungera i praktiken. På så sätt är den en viktig gemensam referens i Stockholmsregionen och ett underlag för utbildning och kunskapsspridning för funktioner på inriktande, samordnande och verkställande nivå hos regionens aktörer.

Avsnitten i dokumentet är uppdelade enligt nedan.

1. Inledning

Avsnittet innehåller bakgrunden till modellen *En trygg, säker och störningsfri region*.

2. Principer, gemensamma utgångspunkter och funktioner

Detta avsnitt redogör för de utgångspunkter för arbetet som utgör grunden för den avsiktsförklaring som undertecknats av de regionala aktörerna. Här beskrivs också modellens övergripande struktur samt de förutsättningar och synsätt som krävs för att god samverkan ska komma till stånd.

3. Regional samverkan i teori och praktik

Avsnittet redogör för hur modellen är uppbyggd och hur den är tänkt att användas i praktiken, med fokus på flöden och processer. Syftet är att ge en förståelse för systemet och hur de olika samverkansnivåerna hänger samman.

Relaterade dokument

Ytterligare dokument som är styrande för det gemensamma arbetet är;

- Avsiktsförklaring (2014)
- Överenskommelse (2015)
- Målbild 2019-2022 (2019)

I övrigt finns framtagna rutiner och instruktioner för att stödja specifika funktioner och aktiviteter som hänvisas till i fotnoterna.

Innehållsförteckning

I	Inledning.....	7
1.1	Utmaningar och förväntningar	7
1.2	Gemensamt arbete ger vinster för samhället.....	7
2	Principer, gemensamma utgångspunkter och funktioner.....	9
2.1	Ansvar och engagemang för det gemensamma.....	9
2.2	Samverkansstrukturer för inriktning och samordning	9
2.3	Övergripande roll- och ansvarsfördelning	11
2.4	Gemensamma resurser	11
2.5	Beredskap och tillgänglighet	11
2.6	Gemensamma teknik- och ledningsstöd.....	12
2.7	Gemensamma grundförmågor	12
2.8	Gemensam samverkansetablering.....	12
2.9	Gemensam utbildning och övning.....	13
2.10	Gemensam/samordnad kommunikation.....	13
3	Regional samverkan i teori och praktik	15
3.1	Hanteringsförutsättningar	15
3.2	Samverkansnivåer och forum.....	15
3.3	Så aktiveras olika forum	19
3.4	Flöden och gemensamma processer	20

1 Inledning

1.1 Utmaningar och förväntningar

Befolkningen i Stockholmsregionen ökar snabbt. Allt fler personer rör sig i trafiken och transporterna ökar, vilket medför att redan små störningar kan få stora konsekvenser. Globaliseringen och informationssamhället skapar ökade behov av omvärldsbevakning och krav på snabb och enhetlig kommunikation, men även nya risker och sårbarheter.

De som bor, arbetar och vistas inom regionen ser regionen som ett sammanhängande system och har höga förväntningar på att samhällets aktörer garanterar ett likartat bemötande, trygghet och säkerhet samt på samhällets förmåga att hantera störningar.

För att klara utmaningarna i vardagen och vid kriser behövs en välfungerande och kontinuerlig samverkan mellan regionens aktörer. En väl inarbetad samverkan i vardagen lägger grunden för en effektiv användning av samhällets resurser och skapar förmåga till att gemensamt hantera större händelser och en god krisberedskap. På så sätt kan händelser begränsas lokalt utan att behöva växa och påverka hela eller större delar av Stockholmsregionen.

Utifrån ett försämrat omvärldsläge har regeringen beslutat om återupptagen totalförsvarsplaneringen. Totalförsvaret består av ett Militärt försvar och ett Civilt försvar, där det civila försvaret ska bygga på krisberedskapens grunder. Detta innebär att arbetet inom Samverkan Stockholmsregionen också ger grunden till att återuppbygga det Civila försvaret och att vidareutveckla och anpassa utformningen av samverkan till denna utvecklingen.

Samverkan Stockholmsregionen är att betrakta som en gemensam infrastruktur. Inom denna struktur ryms gemensamma processer, metoder och resurser för att underlätta och stödja aktörerna i att nå de övergripande gemensamma målen. Det yttersta målet är gemensamma, konkreta leveranser som ger ökad effekt vid alla olika former av samhällsstörningar som regionen kan möta.

1.2 Gemensamt arbete ger vinster för samhället

Syftet med modellen *En trygg, säker och störningsfri region* är att underlätta och främja samverkan både till vardags och vid akuta och omfattande situationer, där samarbetet mellan olika aktörer behöver komma till stånd snabbt och resurserna kan utnyttjas mer effektivt. Modellen är att betrakta som en regional fördjupad tillämpning av MSB:s nationella koncept "Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar" och följer dess principer.

Samverkansmodellen ger bland annat följande vinster för den enskilda organisationen och för dem som bor och besöker regionen:

- En enhetlig struktur för det gemensamma arbetet, med tydliga besluts- och kontaktvägar.
- Högre kunskap om varandras organisationer, roller och behov av information.
- Enklare beslutsfattande i komplexa frågor som rör flera aktörer i regionen.
- Etablerade och kända rutiner för snabb hantering och uppföljning av regionala frågor.
- Effektivare användning av resurser och färre samtidigt kontaktytor.
- Samordnad kommunikation och bättre informationsdelning tack vare gemensamma rutiner, vilket underlättar ett proaktivt agerande och gemensamma budskap.
- Funktionella nätverk för att i möjligaste mån undvika nyckelpersonsberoende.
- Gemensamma utbildningar och övningar för att utveckla och stärka förmågan till att hantera samhällsstörningar.

Tack vare gemensam planering, ett effektivt användande av resurser och ett proaktivt förhållningssätt förhindras och lindras effekterna av vardagliga störningar i regionen, drabbade kan snabbare få hjälp och beslutade åtgärder sker utifrån gemensamma prioriteringar. Samordnad kommunikation underlättar regionala informationsinsatser och en effektiv kriskommunikation, med målet att regionens invånare genom egna val själva kan agera och påverka sin situation.

2 Principer, gemensamma utgångspunkter och funktioner

För att nå effektiv samverkan och syftet med detta krävs gemensamma förhållningssätt och utgångspunkter. I och med detta har vissa grundläggande principer slagits fast vid utvecklingen av en modell för regional samverkan. De bygger dels på erfarenheter av hur man har hanterat händelser i regionen, dels på forskning och erfarenheter i Sverige och i länder med lång historik av olycks- och krishantering.

2.1 Ansvar och engagemang för det gemensamma

Samverkansmodellen förutsätter ett samarbetsklimat baserat på öppenhet och respekt för den enskilda organisationens förutsättningar samt ett tydligt fokus på samhällsnyttan. Samverkan mellan aktörer skapar effektivitet i det gemensamma arbetet, samtidigt som varje enskild aktör kan ta del av andras erfarenheter och kompetenser för att stödja den egna verksamheten.

Varje aktör har ett *eget ansvar* och bidrar aktivt med sitt engagemang, sina erfarenheter och sina kunskaper i det gemensamma arbetet. Alla aktörer behöver löpande pröva behovet av samverkan och ge signaler om det finns behov av detta, både inför, under och efter händelser och skeenden.

Tillsammans bidrar aktörerna till ett koordinerat beslutsfattande genom att inrikta och samordna nödvändiga åtgärder. I detta ingår bland annat att;

- förankra och kontinuerligt utveckla gemensamma rutiner och processer
- representera i regionala samverkansforum med rätt mandat
- identifiera och genomföra gemensamma utbildningsinsatser
- löpande pröva möjligheten att dela resurser och kompetens
- svara för att genomföra beslut och gemensamma inriktningar i egen organisation

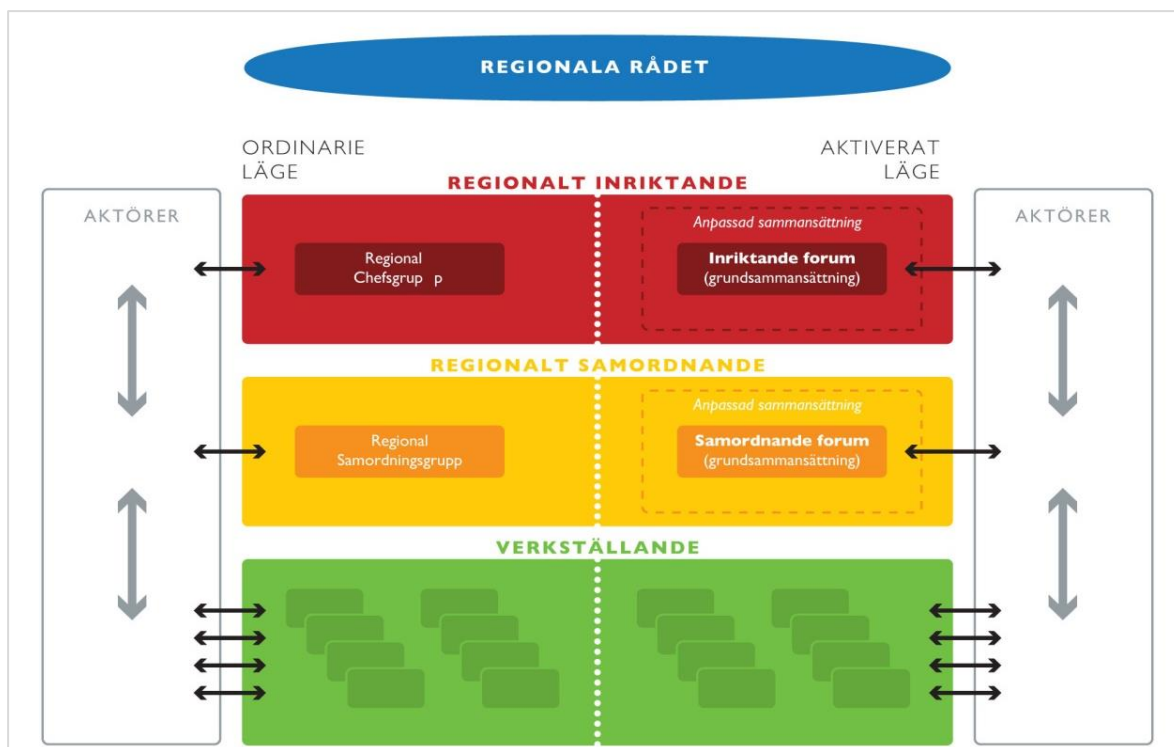
Engagemang innebär att agera utifrån viljan att skapa ett förtroendefullt samarbetsklimat, baserat på öppenhet och respekt för varje enskild organisations förutsättningar. Det kräver dessutom flexibilitet och en vilja att delta i det löpande arbetet. Engagemanget har sin grund i förståelsen för att ingen enskild aktör ensam kan svara upp mot alla de utmaningar som ett komplext samhälle skapar.

Såväl gemensamma som egna interna rutiner för att dela information mellan aktörer behövs för att hålla samverkansforum och den egna organisationen uppdaterade. Med rätt kunskap om rapporteringsvägar, strukturer, beslutsfattande och kommunikation kan den egna organisationen lyfta frågor till rätt instans.

Deltagande innebär att varje organisation sänder representanter med relevant mandat till de olika forumen och att de enskilda aktörernas åtaganden genomförs och följs upp. Ett aktivt deltagande är centralt, liksom en insikt om att gemensamma beslut och inriktningar kan kräva anpassning och flexibilitet från den egna organisationen.

2.2 Samverkansstrukturer för inriktning och samordning

Den beslutade modellen för *En trygg, säker och störningsfri region* innehåller strukturer som ger goda förutsättningar att inrikta och samordna regionala organisationers arbete avseende såväl metod- och förmågeutvecklingsarbete som hantering av händelser. Modellen gäller för alla typer av aktiviteter och händelser och utgör på så sätt en allmängiltig modell för inriktning och samordning när flera organisationer är involverade.

Figur 1: Visualisering av samverkansmodellen med exempel på etablerade forum. Aktörerna leder i egen organisation, men inriktas och samordnas genom samverkan i de fördefinierade samverkansnivåerna och dess forum.

Modellen bygger på tre olika *samverkansnivåer*, som var och en har sitt specifika fokus och syfte när det gäller den gemensamma hanteringen av regionala frågor, nivåernas benämning utgår ifrån detta:

- Regionalt inriktande nivå (organisatoriskt övergripande beslutsmandat)
- Regionalt samordnande nivå (mandat att samordna inom gällande inriktning)
- Verkställande nivå (mandat att genomföra utifrån delegation, praxis och standarder)

Syftet vid regional samverkan är att kunna samordna samhällets agerande utifrån en samlad lägesbild och en gemensam analys ur ett helhetsperspektiv. För att uppnå detta behöver samhällsaktörerna utgå från en gemensam målbild och en genomförandestrategi. I modellen för regional samverkan kallas detta för en *gemensam regional inriktning* och utgör en ram och en vägledning för det som ska samordnas.

Regional samverkan sker enligt modellen både i *ordinarie läge* (löpande arbete, planering, utveckling uppföljning) och i *aktiverat läge* (akuta/specifika situationer och händelser som kräver särskild hantering i en omfattning som inte täcks av ordinarie planerade möten).

Varje samverkansnivå innehåller flera olika forum. Gemensamt för dessa är att deltagarna kallas utifrån funktion och mandat snarare än person, vilket säkerställer att rätt frågor hanteras på rätt sätt i det specifika forumet. Samtliga forum ansvarar även för att återföra information till, och förankra i hemorganisationen, vilket skapar kontinuitet och effektivitet.

Läs mer i kapitlet 3. *Regional samverkan i teori och praktik*.

2.3 Övergripande roll- och ansvarsfördelning

Parterna inom avsiktsförklaringen äger, utvecklar och förvaltar modellen för regional samverkan tillsammans. Genom sitt regionala geografiska områdesansvar har Länsstyrelsen i Stockholm ett övergripande ansvar och därmed även ordförandeskap i regionala rådet och regionala chefsgruppen.

Regionala rådet, med landshövdingen som ordförande, utgör ägarforum och har det övergripande ansvaret för att arbetet sker utifrån intentionerna i den gemensamma avsiktsförklaringen om regional samverkan. I rådet ingår representanter för de berörda aktörernas högsta, politiska beslutsfattare (Ex. Kommunstyrelsens ordförande, Finansregionråd, Styrelseordförande, Regionpolischef etc.). Rådet leder den långsiktiga utvecklingen genom att fastställa fleråriga planer samt fatta gemensamma överenskommelser.

Regionala chefsgruppen inom regionalt inriktande samverkansnivå svarar för att driva, utveckla och löpande följa upp arbetet utifrån Regionala rådets intentioner. Detta görs främst genom att formulera inriktningar och att fatta konsensusbeslut om övergripande mål, ambition, resurstilldelning och genomföranden. Deltagarna i detta forum utgörs av högsta tjänsteperson eller motsvarande funktion i ledningsgrupp (t.ex. kommundirektörer, Räddningschefer, Vd, etc.)

Varje organisation säkerställer att de egna representanterna har rätt mandat utifrån den aktuella samverkansnivån, så att de kan arbeta effektivt och med goda kunskaper om den egna organisationen. Det bidrar till snabb samordning, välgrundade prioriteringar samt möjligheter att göra avsteg från ordinarie inriktningar och uppdrag.

Det finns inga formella gemensamma beslut, men med rätt representation i rätt forum finns förutsättningar för koordinerade, medvetna och väl avvägda beslut. De faktiska besluten måste alltid tas av respektive aktör. De gemensamma arenorna och processerna stödjer att detta sker effektivt.

2.4 Gemensamma resurser

Som stöd i arbetet och för att kvalitetssäkra målet med samverkan har regionens aktörer enats om att inrätta ett gemensamt *samordningskansli*. Kansliets uppdrag är att driva, stödja och följa upp samordningen av det gemensamma arbetet, som bland annat innehåller metodutveckling, utvärdering, kommunikation och händelsehantering, både i ordinarie och aktiverat läge. Kansliets medarbetare är inlånade från aktörerna och tjänstgör i kansliet i rollerna som koordinatörer. Kansliet leds av en samordningschef som rapporterar till regionala chefsgruppen och dess ordförande samt leder arbetet i Regionala samordningsgruppen

I aktiverat läge utgörs de gemensamma resurserna av Regional samverkanskoordinator i beredskap (RSIB) och Regional kommunikationskoordinator (RKK)

Regional samverkanskoordinator i beredskap (RSIB) rekryteras av och arbetar på uppdrag av regionala chefsgruppen, inriktande nivå, och utgör chefsgruppens gemensamma företrädare i aktiverade lägen. Rollen bygger på regionala chefsgruppens erfarenhet och beslut om att regional inriktning och samordning underlättas av en aktörsneutral gemensam funktion.

Funktionen Regional kommunikationskoordinator (RKK) har uppdraget att förbereda och stödja regional kommunikationssamverkan och ansvara för ett aktörsgemensamt helhetsperspektiv i kommunikationsarbetet, utifrån de behov som finns kopplat till händelser och störningar. Funktionen rapporterar inom det samordningsuppdrag som RSIB tilldelats. I de respektive funktionernas uppdragsbeskrivningar ges utförligare bild av uppdrag.

2.5 Beredskap och tillgänglighet

Den överenskomna funktionaliteten bygger på att varje organisation har en kontaktfunktion med beredskap 24/7/365. Kontaktfunktionen förväntas via ordinarie eller alternativa sambandsmedel vara

tillgänglig för samverkanskonferens i regionalt samordnande forum i direkt anslutning till att aktivering sker.

Inom 60 minuter från aktivering förväntas aktörerna kunna genomföra en samverkanskonferens på inriktande nivå. Aktivering av inriktande nivå sker genom kontaktfunktionen.

Särskilt utpekad aktör förväntas att kunna ingå i en regional samverkansstab inom två timmar från aktivering.

2.6 Gemensamma teknik- och ledningsstöd

För att stötta och möjliggöra aktivering och informationsdelning inom samverkansmodellen finns gemensamma teknik- och ledningsstöd. Som en grund för att kunna vara verksam inom samverkansmodellen måste varje aktör utöver beredskap även ha tillgång till systemen och kunna använda dem.

De gemensamma, beslutade systemen är;

- Telefoni – Inkallningssystem samt telefonkonferenssystem
- Rakel - System för säker radiokommunikation.
- (S)WIS - Skyddat webbaserat informationssystem.

Nya system kan tillkomma efter beslut av regionala chefsgruppen

2.7 Gemensamma grundförmågor

Den övergripande målbilden om en trygg säker och störningsfri region har genom beslut i regionala chefsgruppen konkretiserats genom fem gemensamma grundförmågor. För varje grundförmåga finns ett antal definierade delförmågor med beskriven lägstanivå. ¹Dessa utgör stöd för varje aktör att säkra förmåga i egen organisation samt underlag till aktörsgemensamma utbildningar. Delförmågorna utvecklas kontinuerligt utifrån den ambitionsnivå som regionala chefsgruppen beslutar.

Grundförmågorna är:

- 1) Aktivera aktörsgemensamt arbete
- 2) Informationsdela och skapa samlad lägesbild
- 3) Samordna aktörsgemensamt arbete
- 4) Inrikta aktörsgemensamt arbete
- 5) Samordna och inrikta kommunikation

2.8 Gemensam samverkansetablering

Parterna inom Samverkan Stockholmsregionen har tillsammans utvecklat robusta lokaler, rutiner och teknik för att kunna bedriva aktörsgemensamt arbete när det finns behov av en fördjupad inriktning och samordning eller att kunna arbeta vid förändrade hotbilder. Lokalerna avser att stötta det regionala arbetet på samtliga samverkansnivåer.

Samverkansstab

På samordnande nivå görs detta i form av rutiner, lokaler och teknik för s.k. regional samverkansstab. Denna aktiveras när det finns behov av mer fördjupad samverkan och koordinering eller när det av andra skäl inte bedöms vara lämpligt att arbeta via telefon/Rakel. Regional Samverkanskoordinator är ansvarig för att inrikta och koordinera arbetet i staben och samverkansstaben bemannas av samverkanspersoner från de aktörer som främst berörs. Vissa parter är utpekade att alltid ingå utifrån verksamhetens art.

¹¹ För mer information om förmågor se dokument *Gemensamma grundförmågor -Samverkan Stockholmsregionen*

Uppdraget för deltagande organisationers representanter i staben är att;

- bidra med organisatoriskt perspektiv och kompetens för en samlad bedömning av situationen,
- företräda och utgöra länk till egen organisation/stab,
- tolka samhällets behov kopplat till egen organisations uppdrag och roll.

Det fattas inga gemensamma beslut i samverkanstaben utan det är ett sätt att arbeta som möjliggör koordinering och samordning av redan pågående arbete inom aktörernas respektive ansvarsområden.

Operatörskluster

På verkställande nivå finns motsvarande möjligheter till fördjupad samverkan genom rutiner, lokal och teknik för samlokalisering av larm- och ledningsoperatörer i form av ett s.k. operatörskluster.

Deltagare är de aktörer inom Samverkans Stockholmsregionen som bedriver ständig verksamhet i form av operativa ledningscentraler. Syftet är att skapa en snabb och samtidig informationsdelning mellan organisationerna, upprätthålla en operativ lägesbild, utökad koordinering för ökad resursnytta och därigenom kunna agera mer effektivt än annars. Operatörsklustret är verksamt så väl i vardagsproduktion som vid särskilda händelser. Operatörernas roll i arbetet är att:

- representera organisation i det operativa arbetet,
- dela information om händelser som inkommer till organisationen med de andra aktörerna i klustret och därigenom bidra till att skapa en operativ lägesbild
- i dialog med organisationerna i operatörsklustret hantera händelsen så effektivt som möjligt.

Det fattas inga gemensamma beslut i operatörsklustret - det är ett arbetssätt som möjliggör informationsdelning och effektivisering av redan pågående arbete inom aktörernas resp. ansvarsområden.

Samverkansstab och operatörskluster aktiveras ofta, men inte alltid, samtidigt. När båda är aktiverade delas samlad lägesinformation mellan funktionerna. Arbetet i operatörskluster och samverkansstab regleras i gemensamma rutinbeskrivningar.

2.9 Gemensam utbildning och övning

Med gemensamma utbildningar omsätts lärdomar och justerade metoder i faktisk förmåga att nå målet om en trygg, säker och störningsfri region.

Exempel på gemensamma utbildningar är;

- Introduktionsutbildning i regional samverkan vid samhällsstörningar - samordnande nivå
- Introduktionsutbildning i regional samverkan vid samhällsstörningar - inriktade nivå
- Regional samverkanskurs - verkställande nivå
- Utbildning i regional samverkansstab
- Introduktionsutbildningar i WIS och RAKEL

Genom att öva, tränas de färdigheter som utvecklats gemensamt. Övningar syftar till en effektivare hantering och till att identifiera ytterligare utvecklingsbehov. Det är respektive aktörs ansvar att individer som ingår i aktörernas beredskapsfunktioner har inhämtat nödvändig kunskap och färdighet för att kunna fullgöra sin roll och funktion. I detta är de gemensamma förmågesbeskrivningarna, utbildningarna och övningarna viktigt stöd.

2.10 Samordnad kommunikation

Kommunikation är en integrerad del av krishantering och bidrar till att ge effekt i hanteringen. Kommunikationen ingår redan i den initiala bedömningen av vilken påverkan en händelse kan leda till i regionen. Vid många händelser ligger fokus främst på *kommunikativa* åtgärder, t ex minska oro, nå ut med rekommendationer om hur människor ska agera, varningar och att skapa förståelse och förtroende för samhällets åtgärder osv. Det är av stor vikt att kommunikationen är samordnad, för att visa att samhället

agerar samordnat, för att ge ökad tydlighet och minska ryktesspridning och för att kunna ge en samlad effekt.

Parterna har arbetat fram en gemensam grundsyn på kommunikation och betraktar kommunikation som en integrerad del i övriga processer. Med detta som grund är kommunikation en naturlig del i agendor, checklistor och metodstöd. I ordinarie läge sker samordningen och utveckling av det regionala kommunikationsarbetet löpande i kommunikatörsnätverk där alla aktörer har representation. I aktiverat läge är kommunikation rutinmässigt det första området att behovsanalysera och samordna, rutiner finns upprättade för snabb start av kommunikationssamverkan.

Som stöd för detta arbete finns inom samordningskansliet rollen regional kommunikationskoordinator, vars uppdrag är att stödja och säkra samordning i arbetet mellan aktörernas kommunikationsfunktioner avseende: gemensamma metoder och rutiner, förberedda budskap, omvärlds- och mediabevakning, lärande och kommunikationssamverkan vid en inträffad händelse

2.11 Förberedda regionala inriktningar

För ett antal typhändelser finns förberedda regionala inriktningar som ska ligga till grund för hur regionen initialt hanterar en sådan typhändelse och som stöd för den fortsatta inriktningen av det gemensamma arbetet. Avsikten är att utgöra kunskapsunderlag och lösa ut svårigheter i förväg, t.ex. roll- och ansvar, juridiska tolkningar samt prioriteringar. Vidare ett stöd för hantering i det aktiverade läget som förberedda åtgärder och analyser samt förberedda budskap. Dokumentet utgör både stöd för regional samordning och för den enskilda organisationens hantering som givet den gemensamma ramen kan koppla på lokala checklistor.

3 Regional samverkan i teori och praktik - Stockholmsregionen

Den beslutade samverkansmodellen utgör en gemensam referensram för parter som behöver samverka. Den gör det möjligt att strukturera och precisera begreppet samverkan och formerna för den, vilket underlättar diskussioner och resonemang kring komplexa samverkansprocesser.

Modellen för regional samverkan utgår huvudsakligen från två dimensioner, *tidsskede* och *samverkansnivå*. Med hjälp av dessa kan man bättre definiera gemensamma hanteringsförutsättningar och mandat, vilket gör det lättare att identifiera och definiera nödvändiga samverkansforum. Det här avsnittet beskriver och ger exempel på regional samverkan med utgångspunkt från dessa begrepp.

3.1 Hanteringsförutsättningar

Både före, under och efter händelser och skeenden finns behov av samverkan och gemensamt agerande. Samverkan före en händelse omfattar förebyggande och förberedande arbete, till exempel metodutveckling, utbildning och planering, men även gemensamt arbete inom kommunikation.

Under en händelse ligger fokus oftast på det rent hanterande arbetet. Efter händelsen handlar det om återställning, återhämtning, återuppbyggnad, uppföljning, utvärdering och lärande.

En och samma händelse kan betraktas olika, beroende av organisation. För en organisation kan händelsen till exempel bedömas som pågående, samtidigt som händelsen för en annan organisation har övergått i ett efterskede. Därför innehåller modellen istället två andra begrepp, *Ordinarie läge* och *Aktiverat läge*. Här utgår aktörerna mer utifrån de gemensamma förutsättningarna att hantera uppgiften, snarare än att bedöma i vilket skede händelsen befinner sig i.

Genom att spegla nivåer, funktioner, processer och rutiner i ordinarie och aktiverat läge sker en kontinuerlig övning och tillämpning i vardagen av de processer och rutiner som är valda att användas vid mer tidskritiska och svårare situationer. Detta igenkännande är en gemensam tillämpning av likhetsprincipen som skapar trygghet och effektiviserar arbetet så väl i aktiverat som ordinarie läge.

Ordinarie läge

Ordinarie läge beskriver all den samverkan som planerat sker i olika grupper och samverkansforum. Här ingår förebyggande, planerande och förberedande arbete, liksom uppföljning, lärande och implementering. Arbetet i *Ordinarie läge* planeras över året och omfattar huvudsakligen personer i ordinarie roll och befattning.

Aktiverat läge

Aktiverat läge beskriver situationen då ett eller flera samverkansforum behöver aktiveras/sammankallas utanför ordinarie planering. Ett aktiverat läge kan sträcka sig från tidigt planeringsstadium till en utdragen återuppbyggnads- och återtagandefas. I jämförelse med ordinarie läge kännetecknas arbetet ofta av kortare planeringsförutsättningar, snabbare beslut och med personer i funktionsbefattning.

3.2 Samverkansnivåer och forum

För att kunna agera gemensamt och med gemensamma resurser krävs samverkansforum (exempelvis fysiska möten, telefon-/videokonferenser och chattgrupper), där aktörerna kan dela information, diskutera och samordna arbetet. Erfarenheten visar att för att uppnå en verkningsfull samverkansförmåga behövs både en gemensam ram (inriktning) och samordning samt gemensamma synsätt och utföranden.

Samverkan sker med olika syften och tidsskalor, med olika planeringshorisonter och med krav på beslutsmandat och detaljkunskap. Det är till exempel stor skillnad i mandat för att dela information och analysera behov av åtgärder jämfört med att prioritera uppdrag och resurser samt besluta om en gemensam regional inriktning.

Genom att definiera samverkansnivåer och syftet med olika forum kan man beskriva vilka förväntningar som finns på dem som deltar i olika samverkansgrupper. På så sätt kan man samla funktioner med likartade roller och mandat till samma forum.

Modellen för *En trygg, säker och störningsfri region* bygger på tre samverkansnivåer, som var och en har sitt specifika fokus när det gäller den gemensamma hanteringen av regionala frågor:

- Regionalt inriktande nivå
- Regionalt samordnande nivå
- Verkställande nivå

Inom varje samverkansnivå finns forum både i ordinarie läge respektive aktiverat läge. På regionalt inriktande och regionalt samordnande nivå finns normalt ett huvudforum. På verkställande nivå finns per definition oftast flera parallella forum.

Regionalt inriktande nivå

Inom den regionalt inriktande nivån finns samverkanforum som sätter ramar och fastställer övergripande policy ur ett regionalt perspektiv. Man arbetar långsiktigt och anger inriktningen för hur en händelse eller en fråga ska hanteras och prioriteras.

Deltagarmandat: motsvarande beslutsfattare på organisatoriskt övergripande nivå.

Här finns följande forum:

Regional chefsgrupp (ordinarie läge)

Den regionala chefsgruppen hanterar frågor i ordinarie läge, till exempel generell tilldelning av resurser för gemensamma utvecklings- och planeringsarbeten, ramar för ambitionsnivåer och ekonomisk uppföljning. Gruppen beslutar om gemensamma implementeringsåtgärder och fattar löpande inriktningsbeslut. Ordförande är Länsöverdirektören vid Länsstyrelsen Stockholms län. Regionala chefsgruppen genomför möten varannan månad utifrån en stående agenda. Samordningschef är föredragande på mötet och driver beredningsprocesser inför mötena.

Regionalt inriktande forum (aktiverat läge)

Sammanfattas vid behov vid aktiverat läge för att arbeta med den övergripande, regionala hanteringen och med gemensamma prioriteringar. Forumet anger ramar, inriktning och ambitionsnivåer i samband med specifika händelser och skeenden. Fler aktörer kan komma att delta, efter analys av händelsens art och utveckling. Arbetet leds om inget annat meddelas av Länsstyrelsen. Regional samverkanskoordinator i beredskap är föredragande i gruppen och stödjer avseende analys och behov av inriktning.

Regionalt samordnande nivå

Nivån innehåller forum som samordnar och aktiverar gemensamma åtgärder och resurser som rör en specifik händelse eller fråga. På de regionala samverkanskonferenserna hanteras varje vecka bland annat informationsdelning och lägesbilder samt analys av behov av samverkan och planering.

Deltagarmandat: motsvarande att övergripande genomföra och samordna verksamhet utifrån delegation och inriktning.

På denna nivå finns följande forum:

Regional samordningsgrupp (ordinarie läge)

Gruppen arbetar med utveckling, implementering och uppföljning av ärenden. Exempel: Uppföljning av resultat från projekt- och planeringsgrupper samt samordning av gemensamma projekt och aktiviteter. Gruppen startar, följer upp och godkänner beslutade projekt, aktiviteter och tematiska grupper samt analyserar och föreslår gemensamma åtgärder. Vårskapet för gruppen är roterande och arbetet leds av samordningschef *Samverkan Stockholmsregionen*.

Forumet följer upp de temaområden som beslutats inom Samverkan Stockholmsregionen. Varje temaområde har egna arbetsgrupper som rapporterar till forumet:

- Utbildning
- Övning
- Omvärldsbevakning och gemensam planering
- Utvärdering och lärande
- Risk- och sårbarhetsanalyser
- Kommunikation
- Teknik och ledningsstöd
- Säkerhetskydd
- Krisstöd

Regional samverkanskonferens (ordinarie läge)

Ett samverkansforum som genomförs en gång i veckan, torsdagar kl. 16.00, för att utbyta information, göra en omvärldsanalys samt ta fram en samlad lägesbild och gemensam analys. Syftet är att kunna identifiera och formulera behov av samordning och kommande samverkan. Vård för forumet är Länsstyrelsen och dess tjänsteman i beredskap, Regional samverkanskoordinator i beredskap inriktar mötets agenda och summerar åtgärder. I denna konferens deltar även Regional kommunikationskoordinator med ansvar för att i ett tidigt skede kunna identifiera behov av samordnad kommunikation.

Regionalt samordnande forum (aktiverat läge)

Forumet aktiveras i samband med en akut situation eller skeende och tar då fram en samlad lägesbild samt analyserar behovet av gemensamma resurser och samordnad/gemensam kommunikation. Forumet arbetar inom de ramar som fastställts av inriktande forum. Vid behov bjuds andra berörda aktörer in. Länsstyrelsen är värd och moderator för mötet vars innehåll inriktas och summeras av Regional samverkanskoordinator. Forumet initierar och samordnar vid behov även aktörsgemensamma arbetsgrupper/stabsfunktioner (lägesbild, analys och/eller kommunikation) Forumet möts vanligen via telefon eller Rakel men förmåga finns även för att samlas fysiskt i en samverkansstab².

Vid behov av kommunikationssamordning i ett aktiverat läge kan kompletterande möten med fokus på detta genomföras med länets kommunikatörer. Arbetet leds av Regional kommunikationskoordinator.

Verkställande nivå

Verkställande nivå beskriver, i förhållande till regionalt inriktande och samordnande nivå, all den form av bilateral eller multilateral samverkan som sker mellan aktörerna men som normalt inte har ett övergripande regionalt perspektiv, dvs mer kopplat till enskilda aktörer, geografiskt eller ämnesmässigt avgränsade delar, skeenden och situationer.

I ordinarie läge exemplifieras det t.ex. av specifika samverkansgrupperingar som utvecklar operativa metoder och planer. I aktiverat läge exemplifieras det t.ex. av operativ samverkan på fältet och samverkan mellan olika ledningscentraler. Den enskilda händelsen står i centrum och fokus är på utförarnivå.

I aktiverat läge hanteras vanligtvis händelser, uppdrag och ageranden utifrån relativt korta tidsskalor. Händelserna i sig kan vara mycket komplexa och leda till kontakter med högre beslutsfattare internt hos berörda aktörer. Det är med andra ord den nivå där det mesta samverkansarbetet sker. Den verkställande nivån har en naturlig och viktig uppgift att initiera kontakt med och förmedla händelser vidare till samordnande och inriktande nivå.

² Se 2.6 Samverkansetablering

Deltagarmandat: Utifrån delegation, inriktning och standardrutiner.

Samverkan på Verkställande nivå i ordinarie läge

På den här nivån finns forum som består av olika samverkansgrupper, som löpande eller under en begränsad tid arbetar med specifika frågor, projekt och aktiviteter. Flera verkställande forum kan vara aktiva samtidigt. Inga krav på formella ordföranden finns.

Ett av de områden som identifierats som gemensamt intressant och viktigt för det gemensamma regionala arbetet är samverkan mellan regionens ledningscentraler. Inom forumet *Verkställande forum – Ledningscentraler* hanteras bl.a. utveckling och uppföljning av processer som effektiv larmhantering, operativ lägesbild och eskalering av händelser till regionalt samordnande nivå. Deltagarna är de organisationer som dygnet runt driver ledningscentraler.

Samverkan på Verkställande nivå i aktiverat läge

Samverkan som definitionsmässigt är på verkställande nivå sker kontinuerligt vid behov och i samband med särskilda händelser, till exempel daglig samverkan mellan ledningscentraler, arbete i operatörskluster, kontakter mellan olika aktörer eller vid formering av lokala samverkansgrupper på fältet.

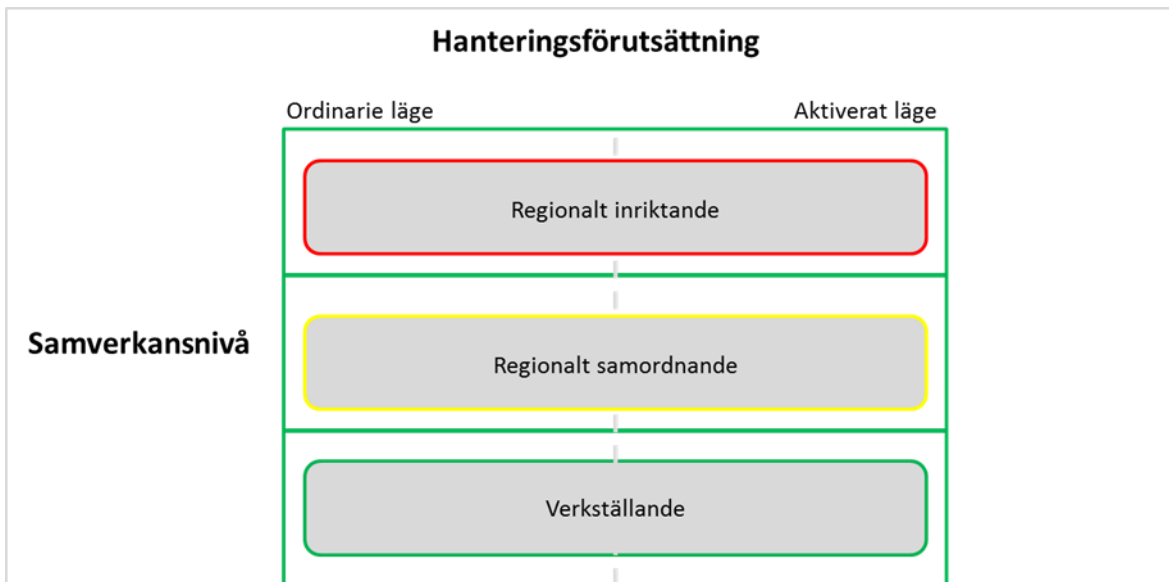

Fig. 2 Samverkansnivåer, ett sätt att beskriva mandat och uppdrag för olika samverkansforum.

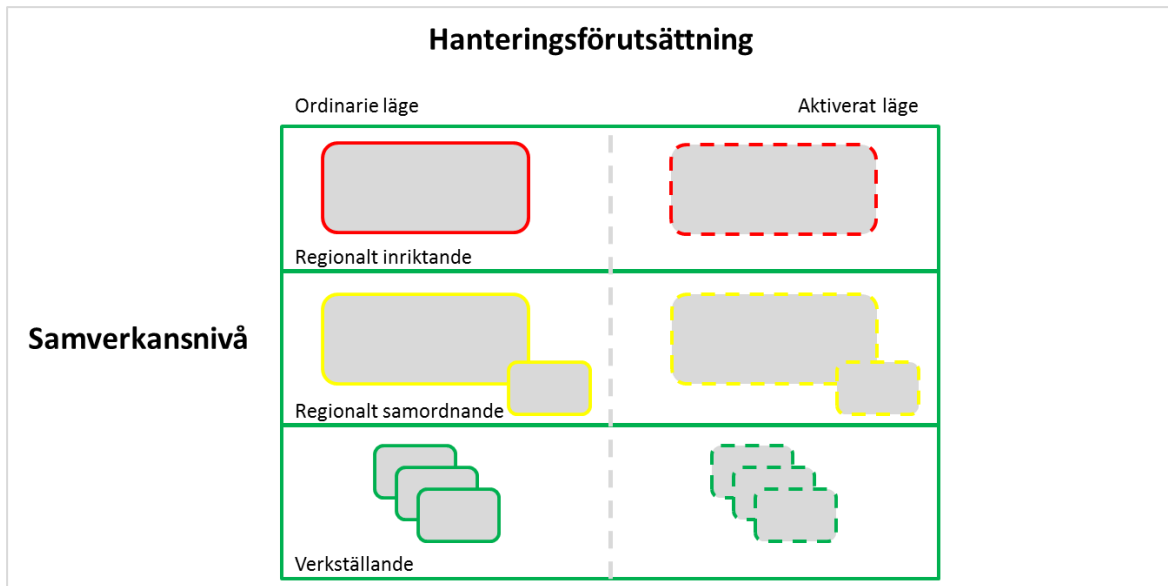

Fig. 3 Olika samverkansforum inom modellen för regionala samverkan

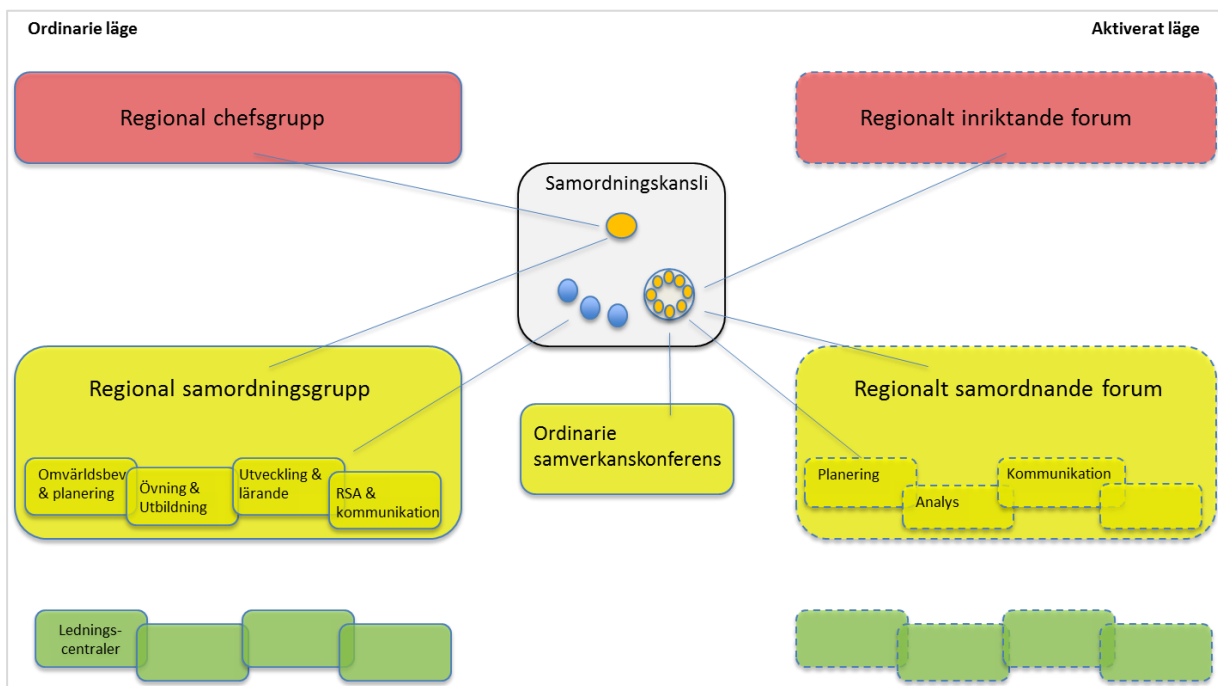

Fig 4. Visualisering av etablerade forum och temagrupper och hur samordningskansliet kopplar till forumen i ordinarie respektive aktiverat läge.

3.3 Så aktiveras olika forum

Beslut om aktivering av ett forum på regionalt samordnande och inriktande nivå kan initieras antingen av aktörerna var för sig eller av ett redan verksamt forum, varpå Länsstyrelsen i Stockholms tjänsteman i beredskap (TiB) kontaktas. Länsstyrelsen sammankallar i sin tur det berörda forumet. Detta gäl-

ler även när en utomstående aktör påkallar behovet av aktivering. Samverkan aktiveras genom telefoni eller via RAKEL, valet avgörs bl.a. av tillgången till telefoni och vilken typ av information som ska delas.

Länsstyrelsens tjänsteman i beredskap är normalt *mötesvärd*, modererar mötena och dokumenterar arbetet i form av en lägesbild. Arbetet sker i nära arbete med den person som tjänstgör som *Regional samverkanskoordinator* som inriktar mötena och sammanfattar åtgärdsbehov. Tillsammans med kommunikationskoordinator

De regionalt inriktande och samordnande forumen behöver inte vara aktiverade samtidigt; det beror på situationen. Normalt sett aktiveras i första hand det samordnande forumet. Det är där den mesta informationsdelningen sker, samlad lägesbild skapas och det regionala arbetet samordnas.

När en händelse uppstår är det viktigt att snabbt sammankalla berörda aktörer för att hantera den specifika situationen. Utifrån händelsens art och utveckling kan sammansättningen i olika forum växla och fler aktörer kallas in, och man får därmed en anpassad sammansättning utifrån *aktörsanalys*.

Initialt kallas alla aktörer som finns på listan i inkallningssystemet (UMS)³ i till samverkansmöte. Därefter avgör varje aktör själv behovet av fortsatt deltagande in den aktuella händelsen.

Vilka resurser som behövs beror på den aktuella situationen. Analys om behov av anpassad sammansättning av forumen görs löpande.

Lägesbilder publiceras i WIS, varje aktör administrerar själv vilka funktioner och individer som har behörighet till WIS.

Informationsunderrättelser

Om en aktör snabbt vill gå ut med information för kännedom till övriga aktörer kan en s.k. informationsunderrättelse skapas i WIS. Detta medför att alla som har valt att ta emot sådana meddelanden får ett sms/email med den informationen. På detta sätt kan information delas även om det inte initialt bedömts som kritiskt eller behov av en samverkanskonferens.

3.4 Flöden och gemensamma processer

För att säkra en effektiv samverkan och ett bra resultat behövs ett antal grundprocesser som redovisas nedan. I modellen har dagordningar och rutiner i de gemensamma forumen anpassats för att säkra de önskade flödena mellan dem samt mellan forumen och respektive organisation.

En stor del av samverksarbetet består av kommunikation i olika former. Kommunikation är dock inte en fristående process, utan en integrerad del av samtliga gemensamma processer och har därför vävts in i metodstöd och rutinbeskrivningar. Utveckling, breddning och förankring av regional kommunikationssamordning är aktivt och bedrivs i ordinarie läge som ett nätverksarbete inom ramen för temaområdet "Kommunikation"⁴

I aktiverat läge leds kommunikationssamordningen av Regional kommunikationskoordinator med stöd av länets kommunikatörer.

Utveckling och lärande

I det gemensamma arbetet är det viktigt att kontinuerligt ta tillvara olika former av erfarenheter, såväl inom som utanför regionen, och att omsätta dessa i praktiken.

³ se 2.6 Gemensam teknik och ledningsstöd

⁴ se 2.10 Kommunikation

En av de grundläggande förutsättningarna är att upprätthålla en tillåtande kultur för att testa nya arbetssätt och förfina och justera befintliga allt eftersom behov uppstår eller när nya erfarenheter kommer till.

Erfarenheter kan tas tillvara antingen genom att sprida redan befintlig kunskap eller genom att ta fram nya underlag. I många fall kommer det att finnas tidigare underlag som kan bidra till kunskapsutvecklingen, till exempel forskningsrapporter och andra studier, lärdomar från genomförda projekt samt utvärderingar av inträffade händelser. Dessa behöver gemensamt beredas, analyseras och implementeras. Inom *Samverkan Stockholmsregionen* finns det också behov av att vid olika tillfällen utveckla ny kunskap, t.ex. vilka slutsatser som kan dras i samband med uppföljning av händelsehantering. Det kan handla om utvärdering av en i förväg känd händelse (till exempel statsbesök eller snöstorm), plötsligt uppkommen händelse (till exempel terroristattentat) samt skeenden, händelser och/eller trender. Andra exempel på nya underlag är beställning av forskning, utredning och analyser.

Processbeskrivningen nedan (figur 5) gör det möjligt att tillsammans ta tillvara erfarenheter från samtliga kunskapsunderlag.

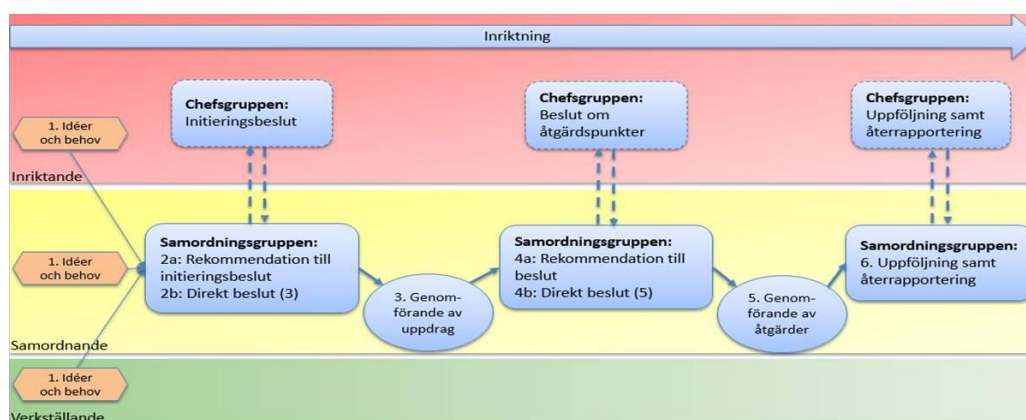

Fig 5. Utifrån en löpande och systematisk behovsinventering startar processen för utveckling och lärande. Vid behov av omedelbara rutinjusteringar hanteras ärendet givet ett aktiverat läge.

Exempel 1: Löpande uppföljning av händelsehantering

Under en samverkanskonferens i ordinarie läge (varje torsdag kl. 16) framkommer synpunkter om att en händelse tidigare i veckan inte hanterades enligt de överenskomna rutinerna. Efter en kort diskussion kommer man fram till att via mötesdokumentationen lyfta ärendet till Regionala samordningsgruppen (1). Vid mötet i regionala samordningsgruppen ser man ett mönster i den aktuella frågan och tar ett direkt beslut (2a) om att frågan ska utredas och beredas med hjälp av interna resurser. Utredningen (3) pekar på att processen fortfarande är relevant, men man föreslår vissa förtydliganden och en enklare form av gemensam *informationsinsats*. Samordningsgruppen instämmer i förslaget, beslutar om vad som ska göras (4b) samt ger samordningskansliet i uppdrag att genomföra det (5). Regionala chefsgruppen informeras för kännedom vid nästa möte. Åtgärden följs upp vid kommande möte i regionala samordningsgruppen (6).

Exempel 2: Att initiera och genomföra omfattande utveckling

I Regionala samordningsgruppen har man påpekat behovet av att utveckla teknikstödet för regional informationsdelning (1) samt tagit fram ett förslag till projektbeskrivning. Under nästa möte går samordningsgruppen igenom förslaget till projektdirektiv och budget samt skickar det vidare till regionala chefsgruppen (2a). Där blir ärendet en formell beslutspunkt på dagordningen och föredras av Samordningschef Samverkan Stockholmsregionen. Chefsgruppen ger Samordningschef i uppdrag att genomföra projektet med de resurser som avropats (3). Ärendet avrapporteras löpande och slutredovisas i

regionala samordningsgruppen, där projektets förslag till åtgärder och handlingsplan värderas och kvalitetssäkras (4a). Förslag till beslut går till chefsgruppen, som beslutar om åtgärder. Parterna genomför föreslagna åtgärder (5). Regionala samordningsgruppen samordnar och följer upp genomförandet (6).

Gemensam regional inriktning

Syfte vid regional samverkan är att kunna samordna samhällets agerande utifrån en samlad lägesbild och en gemensam analys. För att uppnå detta behöver samhällsaktörerna utgå från en gemensam målbild och en strategi för att nå den. I modellen för regional samverkan kallas det för en *gemensam regional inriktning* och utgör en ram och en vägledning för det som ska samordnas. En gemensam regional inriktning kan utarbetas i förväg för typhändelser (förberedd inriktning) men också vid behov inför eller under hantering av händelse.

Varje aktör har i grunden en inriktning som består av de riktlinjer och mål som finns för den egna verksamheten. Vid en händelse där flera aktörer är involverade är det inte säkert att de åtgärder som sker utifrån en enskild organisations prioriteringar är de åtgärder som är bäst för helheten. I vissa fall nås en större samhällseffekt genom att istället stötta en annan aktörs uppdrag med sina egna resurser eller genom att omprioritera till förmån för andra samhällsfunktioner, det vill säga göra avsteg från egna inriktningar och normala prioriteringar.

Processen för att nå en regional inriktning bygger på att forum på regionalt samordnande nivå tar fram förslag till inriktning som forum på inriktande nivå sedan bedömer och fastställer. Beroende av ärende och tidsutrymme sker det i ordinarie läge, aktiverat läge eller en blandning.

Exempel 3, arbetsgång vid aktiverande av planeringsgrupp vid planerad händelse

Vid ett möte i den Regionala Samordningsgruppen informerar Polisen om att ett större evenemang kommer att genomföras om sex månader. Samordningsgruppen bedömer att det finns ett stort behov av gemensam planering och gemensamma förberedelser.

Gruppen beslutar om att definiera behoven och att lyfta ärendet till kommande Regionala Chefsgruppsmöte, som i sin tur fattar beslut om att tillsätta en gemensam planeringsgrupp. Målet med planeringen beskrivs som en gemensam regional inriktning och utgör grund för planeringsgruppens arbete. En regional samverkanskoordinator utses som sammankallande med stöd i kommunikationsfrågor av regional kommunikationskoordinator. Planeringsgruppens arbete återrapporteras i de ordinarie forumen.

Exempel 4, hanteringsgång aktiverat läge:

En aktiverad samverkanskonferens genomförs utifrån en vädervarning klass 2 från SMHI, stora mängder snö förväntas i Svealand, med start inom 24 timmar. Under konferensen är lägesbilden och den gemensamma analysen att händelsen kommer att leda till omfattande påverkan på trafik och samhällsflöden. Den regionalt inriktande nivån behöver aktiveras och bedömnigen är att en gemensam regional inriktning bör tas fram i syfte att ge stöd och vara underlag för gemensamma prioriteringar av samhällsviktiga verksamheter, samlade resurser för t.ex. snöröjning samt kommunikation och gemensamma budskap.

Vid konferensen utses en analys- och beredningsgrupp som under samordning av Regional Samverkanskoordinator i beredskap tar fram ett underlag till gemensam regional inriktning. Inriktningen innehåller utöver målbild och gemensamma prioriteringar också riktlinjer och strukturer för det fortsatta gemensamma arbetet samt grunden avseende kommunikation och samordnade/gemensamma budskap. Som hjälp och stöd i framtagandet nyttjas det metodstöd som parterna gemensamt utvecklat.

Inriktningen föredras via telefonkonferens för regionalt inriktande forum som efter några kommentarer och smärre justeringar fastställer dokumentet och kommunicerar den i egen organisation. Inriktningen ligger nu som ram för både det enskilda och det gemensamma arbetet. Se figur 6 nedan.

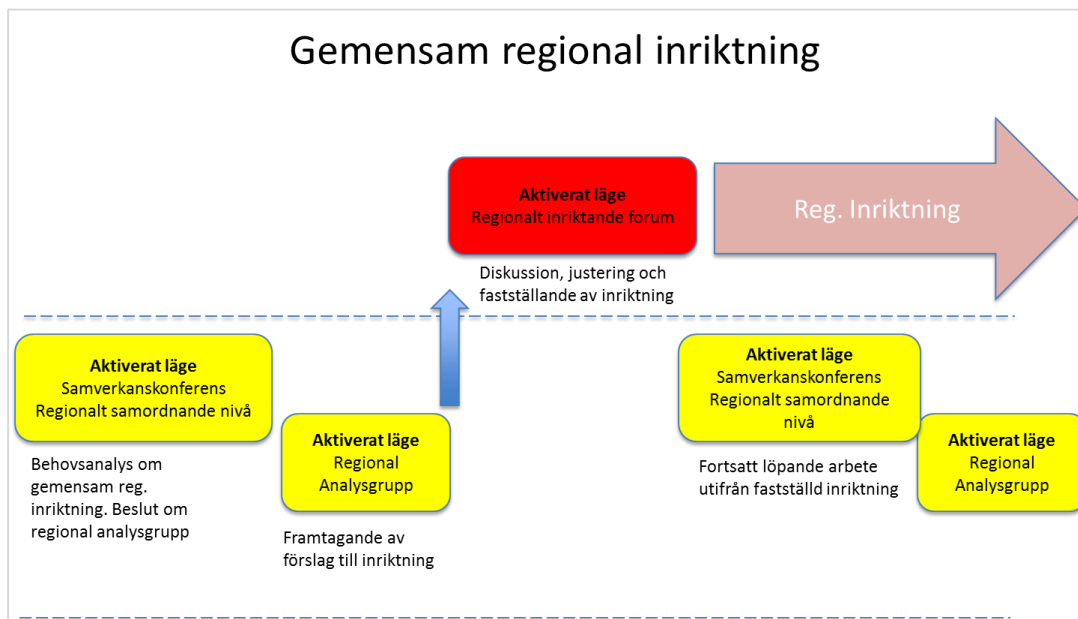

Fig 6. Exempel på arbetsflöde vid framtagande av gemensam regional inriktning

Behov av mer stöd och dokumentation?

För flera delar av arbetet finns framtagna process- och rutinbeskrivningar, metodstöd och checklistor. Dessa är av dynamisk karaktär och har därför valts att inte mer ingående redovisas i denna text. På webbplatsen www.samverkanstockholmsregionen.se under fliken dokumentation kan dessa laddas hem. Du kan också kontakta samordningskansliet genom info@samverkanstockholmsregionen.se